

TADAS BLINDA: didvyris ar razbaininkas?

SOFIJA GEDIMIENĖ, EGLĖ KUČIKIENĖ

Buvęs XIX a. karčemos pastatas, prie kurio užmušė Tada Blindą. Fotografuota sovietmečiu, kai pastatas dar buvo išlaikęs savo pirminę formą. Nuotrauka iš Jono Bielskio rinkinio

XX a. Luokės vardą išgarsino Blindos legenda. Išpopuliarino ją G. Landsbergio-Žemkalnio parašytas sceninis veikalas „Blinda, svieta lygintojas (Žemaičių razbainikas)“, kuris buvo daug kartų vaidintas įvairiose scenose. Jame T. Blinda vaizduojamas kaip taurus kovotojas už teisybę ir skriaudžiamųjų užtarėjas. Sovietmečiu valdžiai ši T. Blindos legenda buvo ideologiškai naudinga. Apie T. Blindą sukurtame filme, R. Šavelio romane ji dar gerokai ir pagražinta. Vyresnio amžiaus luokiškiai, kurie apie T. Blindą ir jo veiklą yra girdėję iš savo senelių ir tėvų (Blindos amžininkų), atvirai šaipydavosi iš jo.

Kraštotylininkas Jonas Andriusevičius ilgai rinko medžiagą apie Blindą. Jam per kelis metus pavyko iš dalies atkurti T. Blindos biografiją. Iš J. Andriusevičiaus paskelbtų straipsnių sužinojome, kad Tadas Blinda, sūnus Tado, gimė 1846 m. (data apytikslė) pabaigoje Luokės parapijos Kinčulių kaime. Tėvai buvo ūkininkai ir valdė poros valakų dydžio (apie 40 ha) ūkį. Tado tėvas dar turėjo ir valdišką tarnybą – buvo miškininkas, arba, kaip tada vadindavo, medininkas. Ūkio varas buvo motinos rankose (jos mergautinė pavardė – Bukontaitė). Tadas turėjo dar ir brolių, kuris, neva, mokėsis kunigų seminarijoje, už kažkokius prasižengimus iš ten buvęs pašalintas ir ištremtas į Sibirą. Taduką motina labai mylėjusi ir, kaip žmonės sako, „leidusi į valias“.

1867 m. sausio 15 d. motina, būdama jau senyvo amžiaus, užrašė visą ūkį sūniui Tadiui „amžinam valdymui ir laikymui jo žinioje“, sau palikdama geroką išimtinę. Tų pačių metų vasario 7 d. Tadas, tuomet 20 metų jaunikaitis, buvo sutuoktas su aštuoniolikmete Barbora Viktoravičiūte iš Jucių kaimo. Užsakai buvo paskelbti ir santuoka įregistruota Luokės bažnyčioje. Netruko šeimoje gimti trys dukros – Ieva, Ona ir Marijona.

Jaunasis šeimnininkas ūkiu mažai tesidomėjo, žemę išnuomodavo, o pats, susiradęs bendraminčių, dingdavo iš kaimo net po kelias savaites. Tai turbūt ir buvo tie žygiai, kurie jį taip išgarsino net tolimiausių parapijų kampeliuose.¹

T. Blindos biografiją papildė dokumentas, kurį rado ir 1993 m. paskelbė istorikas Kazys Misius. Pilnas šio dokumento tekstas paskelbtas R. Praspaliauskienės knygoje „Nerekalingi ir pavojingi“:

„1877 m. balandžio 27 d. Kauno gubernatoriaus pranešimas Vilniaus generalgubernatoriui

Šiaulių apskrities pirmosios nuovados pristavas pranešė man, kad balandžio 22 dieną, penktą valandą vakaro, per prekymetį Luokės miestelyje, netoli žydo Jovelio Lapedeso karčemos, Luokės valsčiaus valstietis Tadas Blinda, gretimų apylinkių didžiausias vagis ir arklia vagis, bei kiti asmenys, kurie yra nežinomi, tarpusavyje susikivirčiojo, o paskui pradėjo muštynės, kurias nuraminti atvyko tūkstantininkas su policijos tarnautojais, viršaitis, du žandarų puskarininkai. Jie pradėjo vaikyti susirinkusiuosius, tačiau aikštėje buvę žmonės, išgirdę, kad muša Blindą, tiek vyrai, tiek moterys ir

vaikai, puolė į muštynių vietą ir, čiupę kas pakliuvo, daužė Blindą ir šaukė jį, jį reikia užmušti. Pasipildavo akmenys arba smūgiai į policininkus arba kitus asmenis, bandžiusius ką nors sulaukyti ar išvaikyti. Vietos tūkstantininkas Aleksejevas muštynių pradžioje gavo akmeniu į galvą ir be sąmonės nugriuvo ant žemės, todėl jį nunešė namo, buvo taip pat apkultas ir viršaitis.

Buvęs mugėje Blagoveščensko² stačiatikių cerkvės šventikas Rozovas, eidamas prie vietos, kur susirinkusi minia mušė Blindą, mėgino prabilti į žmonių sąžinę, bet ir jį pradėjo mėtyti akmenimis bei purvą. Pagaliau buvo pakviestas Luokės klebonas, kuris, atvykęs į piktadarystės vietą, taip pat bandė įkalbėti minią ir, pasinaudojęs šiočia tokia sumaištimi, paliepė įnešti Blindą į karčemą, kas ir buvo padaryta, tačiau vos tik jie suspėjo užsisklęsti karčemos duris ir paguldėti Blindą į lovą, apspitę minia pradėjo mėtyti akmenimis į langus: buvo girdėti šauksmas, jei neatiduosią Blindos, padegsį karčemą, tada klebonas liepė išgabenti Blindą iš karčemos pro užpakalines duris ir per daržą nunešti į valsčiaus valdybą. Kai jį (Blindą) išvedė, vėl puolė žmonių minia ir, nepriejus valsčiaus valdybos, Blindą pagrobė ir pradėjo jį akmenimis bei kuolais mušti per galvą. Klebonas, matydamas, kad ir jo įtikinėjimai negelbsti, rado būdą pergabenti Blindą vežime į arešto namus, apsuptus tvora, dėl kurios ten žmonės negalėjo pakliūti.

Į arešto namus nuvežtas Blinda dar truputėlį kvėpavo, nieko nekalbėjo, o nepraėjus nei valandai mirė. Pristavas, apžiūrėjęs mirusįjį, galvoje rado kelias žaizdas ir kai kur įlaužtą kiaušą. Muštynėse dalyvavo ne vietiniai gyventojai, bet atvykę į mugę iš kitų Telšių apskrities parapijų. Buvo apie 300 žmonių, beveik visi įtūžę.

Nurodyti septyni asmenys, mušę Blindą, iš kurių penki buvo areštuoti, dar neatėjus teismo tardytojui, apie kitų dviejų, iš Telšių apskrities, suėmimą ir išsiuntimą pranešta Telšių apskrities ispravnikui. Apie tai turiu garbės pranešti Jūsų Prakiltybei.

Gubernatorius (Bazilevskis)“

Ir dar viena ištrauka iš anksčiau minėtos knygos: „1876 m. naktį iš spalio 17 į 18 d. Telšių apskrityje buvo užpulti valstiečio Kazimiero Braso namai. Plėšikai surišo K. Brasą ir jo žmoną, ėmė reikalauti pinigų. Valstietis atidavė jiems 13 sidabro rublių, 3 rublius kredito bilietais bei 66 varinės kapeikas. Plėšikams to nepakako, jie dar įvairiais būdais kankino valstietį – badė adata krūtinę, dėjo prie kūno degančius šiaudus. Kazimieras Brasas liko gyvas ir teigė tarp plėšikų atpažinęs Šiaulių apskrities valstietį Tada Blindą.“ (Iš Kauno gubernatoriaus pranešimo)

Nusikaltėlis, valstietis iš Luokės Tadas Blinda oficialiai nebuvo nuteistas. Jis buvo įtariamas keliais nusikaltimais ir savo elgesiu toli gražu nepriminė teisuočio ar „svieta lygintojo“.

¹ Andriusevičius J., „Tado Blindos pėdsakų beiškant“, *Kraštotyra*, 1986, Nr. 20).

² 1865 m. taip buvo pavadinti Kolainiai – aut. p.